

แนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Guidelines for Strengthening the Junior High School Guidance System in
the Opportunity Expansion Schools, Mueang Surat Thani District, Surat
Thani Province

ภวิกา ภักษา¹ และนิรมล จันทร์สุวรรณ²
Phawika Paksa and Niramom Jansuwan

Received: January 11, 2024

Revised: March 05, 2024

Accepted: March 14, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์การดำเนินงานแนะแนวสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 2) เสนอแนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนว มีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งสิ้น 43 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวนทั้งสิ้น 359 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย รวมถึงศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 1 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ทั้งนี้ผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวที่ได้พัฒนาขึ้น คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบงานแนะแนว จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์สภาพการณ์การดำเนินงานแนะแนว แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า 1) การดำเนินงานแนะแนว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการ

¹⁻² มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; Suratthani Rajabhat University

ยกระดับงานแนะแนวฯ ควบอยู่ภายใต้กรอบ NASA-H ประกอบด้วย 2.1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 2.2) การส่งเสริมความตระหนักและการดำเนินการ 2.3) การกำกับติดตามการดำเนินงานแนะแนว 2.4) การสร้างขวัญและกำลังใจ และ 2.5) การผลักดันเพิ่มบุคลากร

คำสำคัญ: การยกระดับความเข้มแข็ง, ระบบงานแนะแนว, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the situation of guidance operations for *junior high* school students in the *opportunity expansion schools*; and 2) to propose guidelines for strengthening the guidance system. The sample group consisted of 43 school directors, guidance teachers, and *junior high* school counselors who were selected by purposive sampling, and 359 *junior high* school students who were selected by simple random sampling, as well as 1 educational supervisor from the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 who was selected by purposive sampling. The people who gave suggestions on the guidelines for strengthening the developed guidance system were 7 experts who were directly involved in the guidance system. They were selected by purposive sampling. The research instruments were a survey and an interview form on the guidance operation and a group discussion record form. The research results found that 1) the guidance operation, overall was at a high level, and 2) the guidelines for strengthening guidance should be under the NASA-H framework consisting of 2.1) building a collaborative network, 2.2) promoting awareness and implementation, 2.3) monitoring guidance operation, 2.4) building morale and encouragement, and 2.5) promoting the increase in personnel.

Keywords: Strengthening, Guidance System, Opportunity Expanding Schools

บทนำ

ระบบในการดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาให้วัยรุ่นมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตและก้าวข้ามอุปสรรคถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งบ่มเพาะและเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ แก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

เมื่อพิจารณาในบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ระบบการบริหารงานแนะแนวยังเป็นประเด็นที่ท้าทาย เนื่องจากมีผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ขาดด้านความพร้อมทางการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและมีความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิต (อมรวิรัช นาคทรพรพ และคณะ, 2560) สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับวาระเร่งด่วน (Quick Win) วาระที่ 5 ที่เน้นพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้เห็นบทบาทสำคัญโดยตรงของงานแนะแนวในโรงเรียนดังกล่าว ที่จะต้องเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพของผู้เรียนในอนาคต

แม้จะมีการกำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการแนะแนวที่กำหนดโดยสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย และโครงการสนับสนุนจากส่วนกลาง แต่ผลการดำเนินงานแนะแนวที่เกิดขึ้นยังไม่ประสบความสำเร็จอย่างชัดเจน เนื่องจากมีปัจจัยสำคัญ คือ ครูแนะแนว โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาและสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานแนะแนวได้อย่างเต็มที่และเต็มเวลา (ปนัดดา สิงห์โต, 2564; สมเกียรติ เจษฎากุลทวี, 2563) ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของจิตวิทยาและการแนะแนว ขาดความสามารถหรือทักษะในการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559) นำไปสู่การมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ทุกโรงเรียน ควรมีครูที่จบทางการแนะแนวโดยตรง (รัตนวัชร เพ็ญรัตนศิริ, 2563) นอกจากนี้ จากการได้ร่วมพูดคุยเบื้องต้นกับ

บุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ต่างสะท้อนข้อมูลที่ตรงกันว่า การยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ท้าทายและควรได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนที่กำลังจะก้าวเข้าสู่เส้นทางชีวิตที่สำคัญ สอดคล้องที่ พลตำรวจเอกเพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายที่ต้องเร่งดำเนินการไว้ 6 ด้าน ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ “การพัฒนาระบบแนะแนวการเรียนรู้ (Coaching) และเป้าหมายชีวิต” เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ รวมถึงมีเป้าหมายในชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการณ์การดำเนินงานแนะแนว พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานนำไปสู่การมีข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนต่อการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์การดำเนินงานแนะแนวสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเสนอแนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์การบริหารงานแนะแนวฯ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพด้วยแบบสำรวจสภาพการณ์การดำเนินงานแนะแนวฯ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีข้อช่วย 5 บริการแนะแนว ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล การบริการสารสนเทศ การจัดวางตัวบุคคล การให้คำปรึกษาและการติดตามผล รวมถึงการจัดกิจกรรมแนะแนว ภายใต้ 3 งานคือ การศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

ระยะที่ 2 การเสนอแนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวฯ โดยการใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย สามารถแบ่งตามขั้นตอนการวิจัยได้ดังนี้

1) การศึกษาสภาพการณ์การบริหารงานแนะแนวฯ กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูแนะแนวและครูที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งสิ้น 43 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนทั้งสิ้น 359 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 (สพป.สฎ. 1) ที่มีบทบาทหน้าที่ในการดูแล กำกับติดตามระบบงานแนะแนวในสถานศึกษาจำนวน 1 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2) การเสนอแนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนว ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาความเหมาะสม คือ ตัวแทนผู้อำนวยการโรงเรียน ตัวแทนครูแนะแนว ครูที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษาฯ ตัวแทนผู้ปกครอง อาจารย์ทางด้านจิตวิทยาและการแนะแนวในสถาบันอุดมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาสภาพการณ์การบริหารงานแนะแนวฯ ข้อมูลในเชิงปริมาณใช้แบบสำรวจ มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.86 สำหรับข้อมูลในเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีประเด็นสำคัญคือ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ปัญหาที่พบ และข้อเสนอแนะต่อระบบงานแนะแนว มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 สำหรับการเสนอแนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวฯ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีผลการประเมินความเหมาะสมของข้อคำถามทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80-5.00$)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์การบริหารงานแนะแนวฯ ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอแนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวฯ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การสำรวจข้อมูลสภาพการณ์การดำเนินงานแนะแนวฯ มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจสภาพการณ์การดำเนินงานแนะแนวฯ

การดำเนินงาน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา		ครูแนะแนว		ครูที่ปรึกษา		ภาพรวม	
	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
บริการรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.53	มากที่สุด	3.6	มาก	3.94	มาก	3.91	มาก
บริการสารสนเทศ	4.41	มาก	3.8	มาก	3.92	มาก	3.98	มาก
บริการให้คำปรึกษา	4.53	มากที่สุด	3.7	มาก	4.09	มาก	4.04	มาก
บริการจัดวางตัวบุคคล	4.59	มากที่สุด	4.0	มาก	4.05	มาก	4.12	มาก
บริการติดตามผล	4.57	มากที่สุด	3.8	มาก	3.91	มาก	4.00	มาก
การจัดกิจกรรมแนะแนว	4.63	มากที่สุด	3.8	มาก	ไม่ได้อยู่ในขอบข่าย		4.04	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมของสภาพการณ์การดำเนินงานแนะแนวฯ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาสะท้อนว่าตนเองได้ดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น ยกเว้นด้านบริการสารสนเทศซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาสะท้อนว่าตนเองได้ดำเนินการบริการแนะแนวและการจัดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับมากทุกประเด็น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกประเด็นมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยบริการให้คำปรึกษาและการจัดกิจกรรมแนะแนวมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานสูงสุด ($\bar{X} = 4.04$) และบริการรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานต่ำสุด ($\bar{X} = 3.91$)

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สรุปผลโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 บริการสำรวจข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล พบว่า โรงเรียนมีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลทั้งในรูปแบบของการใช้แบบทดสอบ (Test Inventory Service) และไม่ใช้แบบทดสอบ (Non-Test Inventory Service) ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ให้ทุกโรงเรียนรายงานผลการสำรวจข้อมูลของนักเรียนโดยโรงเรียนใช้แบบสำรวจแววผู้มีความสามารถพิเศษ (IGT) และระบบ School Health Hero ประกอบด้วยเครื่องมือคัดกรองด้านพฤติกรรม อารมณ์และภาวะสมาธิสั้นของนักเรียน นอกจากนี้ กระบวนการที่โดดเด่นคือการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนปีการศึกษาละ 1 ครั้ง โดยในบางโรงเรียนผู้อำนวยการสถานศึกษาจะไปร่วมเยี่ยมบ้านด้วย (SCH01) และในบางโรงเรียนจะมีการเปิดโอกาสให้บางบ้านใช้ระบบออนไลน์ (SCH05) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองที่ระยะเวลาไม่เอื้ออำนวย ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อบริการนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และทุกประเด็นย่อยอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ การได้รับการเยี่ยมบ้าน ($\bar{X} = 4.11$) และประเด็นที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำสุดคือ ความหลากหลายของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ($\bar{X} = 3.57$) ซึ่งนักเรียนสะท้อนว่า โรงเรียนควรมีการให้นักเรียนได้ทำแบบทดสอบทางจิตวิทยาที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในประเด็นความถนัดทางด้านอาชีพ การรู้จักตนเองในมิติต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 บริการสารสนเทศ พบว่า บริการสารสนเทศครอบคลุมงานแนะแนวทั้ง 3 งาน โดยงานที่โดดเด่นมากที่สุด คือ ด้านอาชีพ เนื่องจากทุกโรงเรียนทำความร่วมมือ (MOU) ให้นักเรียนไปเรียนรู้ทักษะอาชีพช่วงบ่ายใน 1 วันของสัปดาห์ตลอดทั้งภาคการศึกษาที่วิทยาลัยสารพัดช่างยกเว้นโรงเรียน SCH05 ที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการเดินทาง จึงขอความอนุเคราะห์ทางวิทยาลัยฯ เข้ามาให้ความรู้ในโรงเรียน อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวยังมีข้อจำกัดใน 3 ประเด็นคือ ความหลากหลายของหลักสูตร งบประมาณในการเดินทาง และการดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงด้วยเหตุนี้ ทางโรงเรียน 3 แห่ง ได้สะท้อนว่าต้องการให้มีการบรรจุครูช่างหรือการสนับสนุนวิทยากรเข้ามาสอนในโรงเรียน นอกจากนี้ บางโรงเรียนยังได้รับความอนุเคราะห์จากหน่วยงานในชุมชนที่เปิดโอกาสให้ตัวแทนนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ เช่น การทำขนมฝอยทอง การทำดับจาก (SCH08) การทำผ้ามัดย้อม (SCH04) เป็นต้น แต่ก็เป็นเพียงนักเรียนส่วนน้อย และบางโรงเรียนมีการประสานมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ ให้ประสานสำนักงานจัดหางานสุราษฎร์ธานี สำหรับฝึกอาชีพให้กับนักเรียน สำหรับงานด้านส่วนตัวและสังคม ได้รับความอนุเคราะห์จาก

หน่วยงานภายนอกที่เข้ามาขอให้ข้อมูลเป็นประจำทุกปีโดยเฉพาะเรื่องยาเสพติด การตั้งครุฑ
 เพศสัมพันธ์ เช่น สถานีตำรวจ (โครงการครู D.A.R.E.) โรงพยาบาลสุขภาพตำบล สถานพินิจฯ เป็นต้น และบางโรงเรียนส่งตัวแทนนักเรียนเข้าอบรมเพื่อนที่ปรึกษา (YC: Youth Counselor) ซึ่งเป็น
 โครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ ร่วมกับโรงเรียนต้นแบบ ประเด็นสุดท้าย คือ งานด้าน
 การศึกษา โดยมีวิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์เข้ามาแนะ
 แนวศึกษาทุกปี ทั้งนี้ บางโรงเรียน (SCH03) ได้เสนอแนะว่าอยากให้มีโรงเรียนสายสามัญได้เข้ามา
 แนะนำบ้างเพื่อให้นักเรียนได้รับทราบข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้
 สสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อบริการนี้อยู่ใน
 ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และทุกประเด็นย่อยอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ มี
 หน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ข้อมูลที่น่าสนใจ ($\bar{X} = 4.10$) และประเด็นที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ
 ต่ำสุดคือ มีการให้บริการข้อมูลสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน ($\bar{X} = 3.62$) ทั้งนี้ นักเรียน
 เสนอแนะว่าโรงเรียนควรบริการข้อมูลที่หลากหลายตรงตามความต้องการของนักเรียน การให้ข้อมูล
 ศึกษาต่อในสายสามัญ (SCH03, SCH06) การเพิ่มเติมความรู้ที่จำเป็น เช่น การกลั่นแกล้งกันใน
 สถานศึกษา (SCH02) การวางตัวที่เหมาะสมกับเพศตรงข้าม (SCH03, SCH04) เป็นต้น และควรมี
 รุ่นพี่เข้าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วมาแนะแนวให้มากยิ่งขึ้น (SCH08)

1.3 บริการการให้คำปรึกษา พบว่า ทางสถานศึกษารายงานผลการให้คำปรึกษา
 ต่อ สพป.สฎ.1 ทุก ๆ 3 เดือน ประเด็นสำคัญที่นักเรียนขอรับคำปรึกษา คือ ปัญหาครอบครัว
 รองลงมา คือความสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนหรือคนรัก และประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งครู
 แนะนำหรือครูที่ปรึกษาต่างสะท้อนไปในทิศทางเดียวกันว่า ยังขาดความมั่นใจในทักษะของการให้
 คำปรึกษาของตนเอง เพราะไม่เคยได้รับการอบรมพัฒนาทักษะดังกล่าว ส่วนใหญ่ปฏิบัติจากความ
 ค้นคว้าหรือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นด้วยตัวของครูเอง ในส่วนของสถานที่ที่ให้คำปรึกษา มีเพียง 2
 โรงเรียนที่มีห้องแนะแนว/ห้องให้คำปรึกษาที่ค่อนข้างชัดเจน โดยโรงเรียนแรก (SCH06) เป็น
 โรงเรียนที่ได้รับการประเมินและแต่งตั้งให้เป็นศูนย์แนะแนวประจำ สพป.สฎ. 1 จึงได้รับงบประมาณ
 ในการพัฒนาห้องแนะแนว และอีกโรงเรียน (SCH01) ไม่ได้มีการจัดห้องแนะแนวโดยเฉพาะ แต่
 หัวหน้าฝ่ายงานแนะแนวได้นำเอาประสบการณ์ตอนเรียนของตนเองมาดัดแปลงมุมในห้องพักให้
 กลายเป็นมุมแนะแนวสำหรับบริการให้ข้อมูลและให้คำปรึกษา ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของ
 นักเรียน พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อบริการนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) และ
 ทุกประเด็นย่อยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นประเด็นโรงเรียนมีห้องหรือพื้นที่เฉพาะในการให้คำปรึกษา

อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ มีครูที่น่าไว้วางใจในการให้คำปรึกษาได้ ($\bar{X} = 4.13$) ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่นักเรียนสะท้อนว่าเมื่อเกิดปัญหาที่ไม่สบายใจทั้งในเรื่องของครอบครัว ความรัก การเงินจะปรึกษากับครูในโรงเรียนโดยเฉพาะกับครูที่ปรึกษา (SCH02, SCH05, SCH08) นอกจากนี้ ในมุมมองของนักเรียนส่วนหนึ่งมองว่าครูผู้สอนในรายวิชาที่ตนเองเคยเรียนมาก็สามารถที่จะปรึกษาได้ (SCH06, SCH04) ซึ่งนักเรียนได้ให้รายละเอียดของคุณลักษณะครูที่เข้าไปขอรับคำปรึกษาว่ามีความเข้าใจ เข้าใจ และเปิดใจรับฟังด้วยความเป็นกันเอง รวมทั้งต้องการที่จะมีห้องในการให้คำปรึกษาโดยเฉพาะ (SCH05)

1.4 บริการจัดวางตัวบุคคล พบว่า ความโดดเด่นคือการจัดสรรทุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน ซึ่งดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ บางโรงเรียนได้รับทุนสนับสนุนจากผู้ประกอบการรายใหญ่ในจังหวัดและมีโรงเรียนที่เคยประสานขอรับวัตถุดิบในการทำอาหารให้กับนักเรียนจากห้างสรรพสินค้า (SCH08) นอกจากนี้ ยังมีทุนสนับสนุนจากศิษย์เก่า ครูเกษียณฯ แต่ขาดความต่อเนื่อง ทุกโรงเรียนจึงพยายามที่จะจัดหาแหล่งทุนด้วยการทอดผ้าป่าการศึกษา หรือการจัดเลี้ยงหารายได้ และพยายามกระจายทุนให้นักเรียนอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตามทุกโรงเรียนสะท้อนว่า ทุนที่ได้รับยังไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน สำหรับการจัดวางตัวบุคคลในการศึกษาฯ ยังไม่ได้ดำเนินการชัดเจนเท่าที่ควร เป็นเพียงการให้สารสนเทศการศึกษาต่อเพื่อให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง โดยมีโรงเรียนหนึ่ง (SCH05) สะท้อนว่ายังขาดรุ่นพี่ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาต่อจึงทำให้นักเรียนขาดแรงบันดาลใจสำคัญที่จะศึกษาต่อ ในด้านอาชีพแม้ในปีการศึกษา 2566 จะมีนโยบายจากกระทรวงฯ ให้โรงเรียนในสังกัดทุกแห่งได้ดำเนินการแนะแนวและเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์อาชีพให้แก่ผู้เรียน เพื่อคัดเลือกและประเมินผลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) แต่การดำเนินงานก็ยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อบริการนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) และทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก ยกเว้นประเด็นนักเรียนสามารถเลือกในสิ่งที่ตัวเองสนใจและถนัดได้ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) สอดคล้องกับข้อมูลที่นักเรียนสะท้อนจากการสัมภาษณ์ว่าอยากให้สถานศึกษาเปิดโอกาสนักเรียนได้เลือกเรียนรู้และลงมือปฏิบัติในสิ่งที่สนใจตามความต้องการให้มากขึ้น รวมทั้งควรมีกิจกรรมที่มีความหลากหลายและแบบทดสอบที่ให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบว่า มีความถนัดหรือชอบในสิ่งใด สำหรับประเด็นที่มีความ

คิดเห็นสูงสุดคือ โรงเรียนมีกระบวนการจัดสรรทุนการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.87$) แต่ นักเรียนสะท้อนตรงกันว่าทุนที่ได้รับยังไม่เพียงพอกับความต้องการทั้งหมดของนักเรียน

1.5 บริการการติดตามผล พบว่า โรงเรียนมีการติดตามผลการศึกษาต่อและการ ออกกลางคันของนักเรียนที่ชัดเจนและเป็นระบบ มีการประเมินผลโครงการที่ได้รับการ สนับสนุนงบประมาณประจำปีเพื่อนำไปใช้ในการรายงานผลต่อ สพป.สฎ. 1 แต่ยังคงความ ครอบคลุมในการติดตามผลการให้บริการแนะแนวทั้ง 5 บริการอย่างเป็นระบบ เป็นเพียงการ สอบถามเบื้องต้นด้วยวาจา ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า ภาพรวมนักเรียนมี ระดับความคิดเห็นต่อบริการนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และประเด็นย่อยอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็นและระดับปานกลาง 2 ประเด็น โดยประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ โรงเรียน สอบถามความคิดเห็นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 3.77$) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ที่สะท้อนว่าเมื่อมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้กับนักเรียน จะมีการให้ประเมิน โครงการในทุกครั้ง สำหรับประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางมี 2 ประเด็น คือ มี การสำรวจผลจากการให้บริการแนะแนว ($\bar{X} = 3.43$) และมีการสอบถามถึงปัญหาที่นักเรียนกำลัง ประสบอยู่ ($\bar{X} = 3.49$)

1.6 การจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ในช่วงปี 2563 สพป.สฎ. 1 มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว (ป. 1-ม.3) ตามโครงสร้างในแต่ละระดับชั้น เป็นการส่งเสริมให้ครูที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านการแนะแนว สามารถจัดกิจกรรมแนะแนวได้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดคาบแนะแนวไว้สัปดาห์ละ 1 คาบ แต่มักจะเป็นคาบสุดท้ายของวันหรือในช่วงบ่ายเพื่อให้นักเรียนเดินทางไปเรียนรู้ทักษะอาชีพ ณ วิทยาลัยสารพัดช่าง ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนวในคาบเรียน นอกจากนี้ บางโรงเรียน (SCH04, SCH05) คาบแนะแนวจะเน้นไปที่การพูดคุยสื่อสารและสอบถามความ เป็นอยู่ของนักเรียน มีจัดกิจกรรมแนะแนวตามที่ได้ออกแบบไว้บ้าง แต่ไม่ได้พัฒนาทักษะของการ รู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่นอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ยังไม่มีการกำกับติดตามการจัดกิจกรรมแนะแนวใน คาบเรียนจากส่วนกลางอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยยังได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อบริการนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และเมื่อพิจารณาราย ประเด็นย่อยทุกประเด็นอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ การส่งเสริม ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมแนะแนว ($\bar{X} = 3.75$) และประเด็นที่มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมแนะแนวทั้งในและนอกห้องเรียน ($\bar{X} = 3.64$) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูล

ที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ว่าคาบแนะแนวโดยส่วนใหญ่ ครูที่ปรึกษาจะเข้ามาพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่ได้มีกิจกรรมใด ๆ บางครั้งจะให้ทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่อาจจะไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น การนำ การบ้านในรายวิชาต่าง ๆ ที่ยังทำไม่เสร็จมาทำ (SCH03, SCH07) การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ของโรงเรียน (SCH07) และไปเรียนรู้ทักษะอาชีพ ณ วิทยาลัยสารพัดช่าง เป็นต้น

2. แนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวสำหรับนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การสังเคราะห์แนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวฯ ผู้วิจัยได้นำ ข้อมูลในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็น (ร่าง) แนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของ ระบบงานแนะแนวฯ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ที่เรียกว่า NASA-H แล้วนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ได้พิจารณาความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งผลการพิจารณา พบว่า มีความเหมาะสมและ นำไปใช้ในบริบทจริงได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะสำคัญใน 3 ประเด็น คือ (1) ควรเพิ่มหน่วยงาน อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นเครือข่าย โดยใช้เป็น Supplies Network (2) ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรม เน้นแนว (Activate) ควรเพิ่มประเด็นของความตระหนัก (Awareness) ต่อความสำคัญของการ เน้นแนวด้วย (3) นอกจากการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเน้นแนวในคาบเรียนแล้ว ควรเพิ่มเติม ประเด็นของการมีห้องแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมา พัฒนาแนวทางการยกระดับงานแนะแนวฯ ให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมกับบริบทมากยิ่งขึ้น

Network
สร้างเครือข่ายความร่วมมือ

SRU มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
PESAO 1 สวป. สฎ. 1
chool Coach ไลย์โรงเรียนต้นแบบ
chool Supplies Network เครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- การพัฒนาขีดความสามารถเป็นครูแนะแนว (Up Skills)
- การสนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์จากโรงเรียนต้นแบบ (Coach)
- การพัฒนาแกนนำครูแนะแนว (Guidance Trainer)
- การเป็นแหล่งประสบการณ์เสริมสร้างทักษะอาชีพ (Occupation Experience Center)

Awareness & Activate

ความตระหนักต่อความสำคัญของการบริการแนะแนว

ความเข้มแข็งของห้องแนะแนว

Supervision
การกำกับติดตามการดำเนินงานแนะแนว

5 Guidance Services+

- วางแผน (Plan)
- ลงมือปฏิบัติ (Do)
- ตรวจสอบ (Check)
- แก้ไขพัฒนา (Act)

ภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง

Award

รางวัลครูแนะแนว
โรงเรียนขยายโอกาสฯ ดีเด่น (ระดับเขต)

การสนับสนุนและสนับสนุนให้ครูแนะแนว โรงเรียนขยายโอกาสฯ ตามข้อเสนอแนะของสถานศึกษา

• ประเมินตามสภาพจริง (5 บริการ+กิจกรรมแนะแนว)
• เก็บข้อมูลแบบ 360 องศา (ผู้บริหาร เพื่อนครู คณะ อบก.โรงเรียน)

NASA-H
Surathani Educational Opportunity Expansion School Guidance System

Human Resource

การเพิ่มอัตรานักจิตวิทยาประจำโรงเรียนของ สวป. สฎ. 1 เพื่อดูแล สส. ขยายโอกาส โดยเฉพาะ

การบรรจุครูแนะแนวประจำโรงเรียนขยายโอกาสฯ

ผลักดันให้เกิดนโยบาย

เวทีเสวนา ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลการดำเนินงานแนะแนว สส.

งานวิจัยระบบงานแนะแนวของพื้นที่

ภาพที่ 1 แนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Network) เป็นการผสมผสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานแนะแนวในพื้นที่ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีบุคลากรที่มีความรู้ด้านจิตวิทยาและการแนะแนว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ดูแลกำกับติดตามระบบงานแนะแนว โรงเรียนมัธยมศึกษาต้นแบบด้านการแนะแนว โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานำร่อง ที่จะเป็นผู้รับการพัฒนาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เครือข่ายจะต้องประสานความร่วมมือ 4 ประการ คือ การพัฒนาศักยภาพความเป็นครูแนะแนว (Up Skill) การสนับสนุนโค้ชจากโรงเรียนต้นแบบ (Coach) การพัฒนาครูแนะแนวแกนนำ (Guidance Trainer) และการเป็นแหล่งประสบการณ์อาชีพ (Occupation Experience Center)

2.2 การส่งเสริมความตระหนักและการดำเนินการ (Awareness & Activate) เป็นการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของระบบงานแนะแนวให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา มีการกระตุ้นให้เกิด “คาบแนะแนวที่มีชีวิต” มีการจัดกิจกรรมในคาบแนะแนวสัปดาห์ละ 1 ครั้งอย่างเป็นรูปธรรมตามแผนการจัดกิจกรรมที่ได้ออกแบบไว้และมี “ห้องแนะแนวที่มีความหมาย” ให้บริการนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การกำกับติดตามการดำเนินงานแนะแนว (Supervision) ควรมีการกำกับติดตามการดำเนินงานแนะแนวตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) บนพื้นฐานของการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงาน 5 บริการแนะแนว และการจัดกิจกรรมแนะแนว (5 Guidance Services)

2.4 การสร้างขวัญและกำลังใจ (Award) แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การให้รางวัลครูแนะแนวโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดีเด่น ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และ 2) การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูแนะแนวตามดุลยพินิจของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งนี้ จะต้องเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ทั้งการบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ และการจัดกิจกรรมแนะแนว ผ่านการประเมินจากผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครู นักเรียน และตนเอง

2.5 การผลักดันเพิ่มบุคลากรทางการแนะแนว (Human Resource) โดยผลักดันนโยบายการบรรจุอัตราครูแนะแนวในโรงเรียน และการเพิ่มอัตรานักจิตวิทยาประจำโรงเรียน ทั้งนี้ ทางเครือข่ายจะต้องร่วมกันการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลที่มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม และมีคุณภาพ ผ่านกิจกรรมเวทีเสวนาระดับเขตพื้นที่การศึกษา การสรุปผลการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ และการดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับระบบงานแนะแนวที่ครอบคลุมในทุกมิติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. สภาพการณ์การดำเนินงานแนะแนวฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ แม้ทางโรงเรียนได้ดำเนินการ 5 บริการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อได้พิจารณาข้อมูลในเชิงคุณภาพพบว่า ยังมีข้อจำกัดในการดำเนินงานที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม ทั้งในส่วนของการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนว การวางแผนร่วมกัน ความรู้ความเข้าใจในระบบงาน ซึ่งปัจจัยทั้งด้านผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว การประสานงาน การฝึกอบรม ล้วนส่งผลสำเร็จต่อการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (พงศ์เทพ กันยะมี, วจี ปัญญาใส และสุมิตรา โรจนมิตติ, 2564) ประการสำคัญ คือ โรงเรียนขาดห้องแนะแนวที่มีประสิทธิภาพและขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านงานแนะแนวโดยตรง มีเพียงครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งมีภาระงานอื่น ๆ ที่ค่อนข้างมาก ประกอบกับยังขาดความรู้ในเชิงลึกที่จะให้บริการแนะแนวและออกแบบกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนจำเป็นต้องมีครูที่จบทางด้านจิตวิทยาและการแนะแนวโดยตรง (คชาวุธ ชันไชย, 2561; ปณิตดา สิงห์โต, 2564; Arfasa, A. J. & Weldmeskel, F. M., 2020) โดยเฉพาะโรงเรียนที่สังกัด สพป. ทุกโรงเรียน (รัตนะวัชร เพ็ญรัตน์ธีรัญ, 2563)

2. แนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวฯ มีองค์ประกอบสำคัญที่เรียกว่า NASA-H คือ 1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้น (วนัญญา แก้วแก้วปาน, 2565) 2) การส่งเสริมความตระหนักและการดำเนินการประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของงานแนะแนว เช่นเดียวกับที่รัตนะวัชร เพ็ญรัตน์ธีรัญ (2563) ได้ระบุไว้ว่าการพัฒนางานบริการแนะแนวนั้นบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนจะต้องมองเห็นถึงความสำคัญ เพื่อนำไปสู่ดำเนินงาน ซึ่งประเด็นสำคัญจากงานวิจัยนี้ระบุว่าควรมีห้องแนะแนวหรือห้องให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยอื่น ๆ ก่อนหน้านี้ (ปณิตดา สิงห์โต, 2564; รัตนะวัชร เพ็ญรัตน์ธีรัญ, 2563; Arfasa, A. J. & Weldmeskel, F. M., 2020) นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างเป็นรูปธรรม มีความทันสมัย และผู้เรียนมีส่วนร่วม (วนัญญา แก้วแก้วปาน, 2565) จะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบว่าตนเองมีความถนัดหรือสนใจสิ่งใดอย่างชัดเจน 3) การกำกับติดตามการดำเนินงานแนะแนว ในภาพรวมยังขาดกระบวนการกำกับติดตามที่ชัดเจน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Arfasa, A. J. & Weldmeskel, F. M. (2020) ที่ระบุไว้ว่า

การขาดการกำกับติดตามที่ชัดเจน รวมถึงการแนะนำและสนับสนุนที่เป็นรูปธรรมจากหน่วยงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานแนะแนว ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกลไกที่จะช่วยให้การดำเนินงานมีคุณภาพในมาตรฐานเดียวกัน 4) การสร้างขวัญและกำลังใจ เนื่องจากครูแนะแนวที่ไม่ได้จบด้านนี้ ต้องใช้ความพยายามในการเรียนรู้ภาระงานที่ไม่ชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกในเชิงลบในงาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Falcón-Linares. C, Rodríguez-Martínez. A, Cortés-Pascual. A & Quilez-Robres. A. (2021) ที่ได้ศึกษาปัญหาของครูผู้ให้คำปรึกษา (Counselor Teacher) พบว่าการมีภาระงานที่ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความกังวลในการปฏิบัติงาน ด้วยเหตุนี้ การให้คุณค่ากับงานที่ครูดำเนินการจะช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความก้าวหน้าในการทำงานและความสำเร็จในการทำงานนับเป็นขวัญและกำลังใจที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของครู (จุฑามาศ โถรัตน์ และจุลดิศ คัญทัพ, 2565) ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไปในแต่ละองค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุด (ปริญญา นันทา, 2565) 5) การผลักดันเพิ่มบุคลากรทางการแนะแนว แม้จะเป็นประเด็นที่ทำทนาย แต่ผลจากงานวิจัยชิ้นนี้และก่อนหน้า ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าครูสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่งานแนะแนวได้อย่างเต็มที่และเต็มเวลา เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจด้านจิตวิทยาและการแนะแนว (สมเกียรติ เจษฎากุลทวี, 2563) ดังนั้น โรงเรียนทุกโรงเรียนจำเป็นต้องมีครูที่จบทางด้านจิตวิทยาและการแนะแนวโดยตรงที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว (ศหาวุธ ชันไชย, 2561; ปนัดดา สิงห์โต, 2564; รัตนวัชร เพ็ญรัตน์ หิรัญ, 2563; Arfasa, A. J. & Weldmeskel, F. M., 2020) ประกอบกับในปัจจุบัน มีนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการจึงควรเพิ่มอัตราให้มากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ที่เรียกว่า NASA-H คือ 1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Network) 2) การส่งเสริมความตระหนักและการดำเนินการ (Awareness & Activate) 3) การกำกับติดตามการดำเนินงานแนะแนว (Supervision) 4) การสร้างขวัญและกำลังใจ (Award) 5) การผลักดันเพิ่มบุคลากรทางการแนะแนว (Human Resource)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายในการส่งเสริมการดำเนินงานและกำกับติดตามงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน
2. กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมให้มีนโยบายการบรรจุอัตราครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทุกโรงเรียนและเพิ่มอัตรานักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องกับระบบงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย โดยเฉพาะแนวทางการยกระดับระบบงานแนะแนวฯ (NASA-H) ไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานแนะแนวฯ เช่น สร้างความตระหนักต่อระบบงานแนะแนวให้บุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาศักยภาพครูที่ทำหน้าที่แนะแนวให้มีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยพัฒนา จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประเภท Fundamental Fund : FF ประจำปีงบประมาณ 2566 เรื่องแนวทางการยกระดับความเข้มแข็งของระบบงานแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี : จากนโยบายสู่การปฏิบัติและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2567-2568.* (อัตรสำเนา)
- คชาวุธ ชันไชย. (2561). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39. *วารสารศึกษาศาสตร์สารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 2(2), 1-22.

- จุฑามาศ โถรัตน์ และจุลดิศ คัญทัพ. (2565). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 5(3), 95-113.
- ปนัดดา สิงห์โต. (2564). แนวทางการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(3), 61-74.
- ปริญญา นันทา. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*, 22(2), 61-74.
- พงศ์เทพ กันยะมี, วจี ปัญญาใส และสุมิตรา โรจนมิตติ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8), 297-317.
- รัตนวัชร เพ็ญรัตน์หิรัญ. (2563). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 31(2), 110-131.
- วันัญญา แก้วแก้วปาน. (2565). การศึกษาการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 33(1), 111-125.
- สมเกียรติ เจษฎากุลทวี. (2563). ระบบการบริหารงานแนะแนวแบบมุ่งอนาคตในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(2), 269-288.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). *ระบบการแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *สพฐ.ประชุมชี้แจงการส่งเสริม สนับสนุนภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับชั้น ม.1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สพฐ.* เข้าถึงได้จาก <https://www.obec.go.th/archives/482970>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อมรวิชัย นาคทรพรพ และคณะ. (2560). *โครงการวิจัยและพัฒนาระบบและมาตรฐานการรับรองคุณภาพโรงเรียน ภายใต้โครงการโรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่องระยะที่ 1*. (รายงานการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Arfasa, A. J. & Weldmeskel, F. M. (2020). Practices and Challenges of Guidance and Counseling Services in Secondary Schools, *Emerging Science Journal*, 4(3), 183-191. DOI: <http://dx.doi.org/10.28991/esj-2020-01222>

Falcón-Linares. C, Rodríguez-Martínez. A, Cortés-Pascual. A & Quilez-Robres. A. (2021). Counselor-Perceived Teacher Actions Needed to Carry out Educational and Vocational Guidance in Secondary Schools in Spain. *Frontier in Education*, 6, 1-11. <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.737163>

